Werkvormen

Documentaire en burgerschap

In dit document vind je drie universele werkvormen om documentaire te integreren in een les burgerschap. Ze zijn geschikt voor voortgezet onderwijs en mbo en lenen zich goed voor differentiatie.

1. In jouw omgeving

Leerlingen onderzoeken of het thema uit de documentaire ook in hun omgeving speelt en pitchen hun oplossing. Bespreek klassikaal welke problematieken centraal staan in de documentaire en kies er één om gezamenlijk te gaan oplossen. Maak tweetallen; elk tweetal vormt een taskforce.

a. Maak een overzicht van de mensen die jullie zouden moeten spreken: Wie heeft met deze problematiek te maken? Wie kan bijdragen aan een oplossing (bijv. gemeente, school, wijkagent, organisaties)? Waar kun je hen vinden of bereiken?
b. Gebruik jullie informatie om een concrete oplossing te bedenken. Wie moet wat doen, en wat is de eerste stap? Zijn er groepjes die hun video willen laten zien of erover willen vertellen? Hulpvragen bij het reflecteren: Welke stijlvoorbeelden hebben jullie verzameld? Waar zijn jullie gaan zoeken en waarom hebben jullie deze gekozen? Wat is goed gelukt aan jullie videoboodschap? Wat zouden jullie de volgende keer misschien anders willen doen?
c. Presenteer jullie oplossing in één minuut. Beeldmateriaal mag. Een goede pitch bevat: de problematiek in één zin, jullie oplossing, wie erbij betrokken is en waarom het zou werken.

Na elke pitch bespreken we: Waarom zou de oplossing wel of niet werken? Wat kan beter? Wie had een vergelijkbaar idee? Daarna stemt de klas via Kahoot of Mentimeter op de beste oplossing. Sluit af met de vraag: wat nu? Wat zou er nodig zijn om de winnende oplossing echt uit te voeren, en wie pakt dat op?

Notitie voor de docent: Laat de leerlingen bij de stemming alleen stemmen op de oplossing van een ander groepje, niet op hun eigen. Overweeg de winnende pitch daadwerkelijk te delen met de gemeente, een lokale organisatie of de schoolleiding, zodat de opdracht gevolg krijgt.

2. Debat

Leerlingen voeren een debat waarbij ze verschillende standpunten beargumenteren en het dialoog evalueren. Kies een stelling die aansluit bij het thema van de documentaire. Zet de stelling op het bord.

a. Iedereen in de klas stemt anoniem voor, tegen of neutraal. Noteer de uitslag op het bord.
b. Drie leerlingen vormen de jury voor het debat. Zij noteren de argumenten, bepalen welke overtuigend zijn en welke niet, en brengen na afloop verslag uit.
c. Verdeel de klas in twee groepen en trek een denkbeeldige lijn door het lokaal. De ene groep staat aan de voor-kant, de andere aan de tegen-kant. Je hoeft niet te verdedigen wat je zelf vindt. Soms moet je juist het tegenovergestelde betogen. Gebruik argumenten, voorbeelden uit de film en recente feiten uit het nieuws. Wissel halverwege van kant. De docent is debatcoach en stelt prikkelende vragen.
d. De jury brengt verslag uit van: een sterk argument per kant en waarom dit overtuigde (bijv. gebaseerd op feiten, een goed voorbeeld, logische redenering); een zwak argument en waarom dat niet overtuigde (bijv. alleen een mening, overdrijving, geen onderbouwing); wie goed reageerde op de argumenten van de ander; welke kant het debat won, en waarom. Dit gaat om de kwaliteit van de argumenten, niet om welke mening de jury zelf heeft.
e. Stem opnieuw anoniem. Bespreek samen: Is de uitslag veranderd? Zo ja, door welke argumenten? Wat was lastig aan het verdedigen van een andere mening? Wat heb je geleerd over andere standpunten?

Gebaseerd op materiaal van JEF: https://www.jeugdfilm.be/

3. Zoeken in het nieuws

Leerlingen onderzoeken hoe het nieuws verslag doet over een thema uit de documentaire. Bespreek klassikaal welke thema's centraal staan in de documentaire en kies er één om gezamenlijk verder te onderzoeken.

a. Verdeel de klas in groepjes. Elk groepje krijgt een vraag om aan de hand van berichtgeving in nieuwsbronnen te beantwoorden. Voorbeeldvragen:
- Waar begon deze problematiek?
- Wat zijn belangrijke gebeurtenissen die aansluiten bij dit thema?
- Wat is de meest recente gebeurtenis die hiermee te maken had?
- Welke verschillende standpunten zijn er en wie vertegenwoordigen deze?
- Welke politieke partijen of individuen hebben er iets over gezegd?

b. Elk groepje noteert per bron: wie is de afzender en wat is het doel (informeren, overtuigen, amuseren, klikken)? Is het een nieuwsuiting of infotainment? Controleer belangrijke feiten altijd in minstens twee bronnen.

c. Elk groepje presenteert in maximaal 5 minuten (of op een poster/slide) het antwoord op hun vraag en een bronnenlijst.

d. Laat de groepjes hun uitkomsten op een gezamenlijke tijdlijn op het bord plaatsen.